

celoletna . . . K 4.—
pololetna . . . K 2.—
četriletna . . . K 1.—
posamezna šte. 10 vin.

Nefrankirana pisma se
ne sprejemajo; roko-
pisi se ne vračajo.

Naša Moč

Glasilo slovenskega delavstva

Uredništvo in uprav-
ništvo v Ljubljani,
Katoliška tiskarna

Oglasi se sprejemajo
po dogovoru.

Štev. 30.

V Ljubljani, 22. junija 1917.

Leto XII.

Ljubljana, 18. junija 1917.

Državni zbor, to se mora reči, bolje dela, kakor so to pričakovali njegovi sovražniki. Sam si je izdelal poslovník, ki takorekoč onemogočuje vsako obstrukcijo, ki so jo bili, mimogrede povedano, pred leti uvedli Nemci v zbornico. Gosposka zbornica je med žalostinkami nekaterih velikašev pritrdila izpremenjenemu poslovníku zbornice. Pritrdili so tudi predlogu češkega poslanca Frante. Od zdaj naprej se objavljajo v stenografičnem zapisniku poslanske zbornice tudi nenemški govori, ki se prav čedno čitajo, kar razvidite lahko sami:

Prvi slovenski nagovor, natisnen v stenografičnem zapisniku poslanske zbornice.

Na seji v torek, 12. junija je pričel poslanec dr. Anton Korošec svoj znameniti govor (Videat »Stenographisches Protokoll. Haus der Abgeordneten. XXII. Session) str. 141. do 144. slovensko. Zgodovinsko je, ker je uvod prvič natisnen v zapisniku državnega zbora slovensko. Ta zapisnik izvaja slovensko: Visoka zbornica! V sedanji strašni vojski je teklo obilje jugoslovanske krvi. Na severnih in južnih bojnih poljanah je zemlja namočena z njo. Občudujemo hrabrost, junaštvo in vztrajnost naših bratov junakov, a obžalujemo potoke krvi. Ko tu gledamo junaštvo in kri in neštete žrtve, nam srce navaja največjo željo, da bi iz teh potokov vzklikla prostost jugoslovanskemu narodu. (Dolgotrajno odobravanje in ploskanje.) Želimo, da kri ni tekla zastonj, da je tekla za našo boljšo bodočnost. Mi smo poslanci jugoslovanskega naroda in kot taki smo služabniki te misli, služabniki dolžnosti do združenja in svobode našega naroda. Brez ozira na plemo, govorico in vero smo se združili v enem klubu, da tako pokažemo celemu svetu voljo združenja naroda. (Živahno odobravanje in ploskanje.) Prvi govornik jugoslovanskega naroda govori v tej zbornici v imenu jugoslovanskega ljudstva, naj se i'ono združi. (Ploskanje.) Grožnje bodo prišle, sladke vabe jim bodo sledile, a tovariši, mi ostanemo naši misli zvesti, nič nas ne premakne, ne udamo se. Kralj Darrij je naročil svojem sužnju, naj ne pozabi svojih sovražnikov. Tako tudi mi ne bomo pozabili usodnih trenutkov, ki so vrgli obilje naših bratov začetkom vojske po krivici v ječe. Naše sočutje jim ostane

zvesto, v prvi vrsti pa velja to našemu tovarišu Grafenauerju, poslancu zatirane Koroške. Upamo, da se nam odpro vrata ječe, da pride semkaj ter zastopa zapuščen narod.

Še pred dr. Korošcem je govoril češki poslanec dr. Stránský kratek češki uvod svojemu znamenitemu govoru, ki slove:

Slavná sněmovno! Ujímaje se slova, mám jen jedine přané přání, aly moje řeč stala se plamenným protestem proti tomi, co Jeho Excellence pan ministr-president zde byl pronesl.

Velectění přátelé! Řeč tato mjen že v sobě skrývá velké krivdy proti narodu českému, ona jest těžkou urážkou jeho, neboť ona jest pokusem svéstí jej od lásky k národu, zrovna tak, jak se dal svéstí pan hrabě sam. Tato řeč svadí nás k nevěrnosti právě tak jako nevěren se stal a zpronevěřil svému narodu hrabě Clam Martinic.

Národ český, bohdá, dá na tuto řeč pravou odpověď.

A zbornica ni samo rešila poslovníka. Storila je še več.

V soboto popoldne je namreč rešila prvo branje proračuna in sklenila, naj se začasni proračun nakaže v rešitev proračunskemu odseku, ki naj o njem poroča zbornici že v petek.

V soboto je govoril med velikim odobravanjem in čestitanjem poslancev tovarišev dr. Krek. Sobota za zbornično sejo ni ugodna; poslanci jo radi odkurijo domov. Tako je bilo, je in bo, dokler bodo zborovali kje na svetu parlamenti. Saj radi delajo, ampak ravno v parlamentih vlada navidezno nekaka lahkomišljenost, ki jo pa poznavalec teh reči ne vzame za tako, ker ve, da se za njo skriva mnogokrat utrujenost. Sicer pa zdaj v časih počasne lakote na Dunaju v resnici ni prijetno tičati. Kljub temu je poslušalo našega dr. Kreka veliko poslancev; tudi vlada je bila prav dobro zastopana.

O dr. Kreku kot državnem poslancu je rekel ob neki priliki v večji družbi monsignor itd. dr. Evgen Lampe: »Z državnim poslancem dr. Krekom se Slovenci na Dunaju najbolj postavimo.« In to je tudi res. Zato je pa tudi lahko zamenjal s poslancem Daszinskim svoje mesto, ko je ta povedal nekaj trpkih besedi ljudem, ki poleg drugih Slovanov v Avstriji med vojsko tudi nekdanje svoje najzvestejše oprode Poljake strupeno napadajo in zatirajo, tako da

je že tudi Poljake minila potrpežljivost. Med drugim je izvajal dr. Krek:

Živimo v silno resni demokratični dobi ljudskega gladu, ljudske kuge, ljudske vojske, ljudske smrti. V proračunski razpravi so govorili razni govorniki: Markhli, Wolfi, ki pomenijo mali del zbornice, bodo pohojeni od dejstev življenja. Drugi del tvorijo oni, ki so duše narodov, katere žalujejo po grobeh. Ta del poslušaj in toži o svojem trpljenju.

S tega stališča treba umeti naše govore: govor načelnika in podnačelnika kluba. Potem boste umeli, da so se vsi naši govorniki silno zdržali in da so v najskromnejši meri izrazili bol naroda.

Dolžan sem zahvalo onim, ki so po mrzli zimi zapeli pesem pomladi v zbornici: dr. Redlichu, Rennerju in drugim; rusinskim, poljskim in italijanskim poslancem. Pokazali so vsi sovraštvo tistim, ki hočejo razdirati in nam pokazali, da moramo graditi v tistem času, v katerem hoče vladni sovražni duh večini narodov dopovedati, da niso v Avstriji doma! Dom treba oživiti.

Dr. Krek se zahvali govornikom dr. Redlichu, Mataji, Zenkerju, dr. Rennerju in Daszynskemu, ki so zastavili svoje delo pod geslom, da se s celega sveta prežene sovraštvo. S tem so pokazali, da imajo tudi zmisel za novo zgradbo naše domovine. V tem oziru sodelovanja socialnih demokratov ne moremo pogrešati. Naša dolžnost je, da načela socialne demokracije, v kolikor z našimi ne soglašajo, pobijamo, dolžnost pa tudi, da gremo ondi, kjer imajo prav, z njo skupaj, da vzajemno z njo branimo pravico in resnico.

D. Laginja: Važno je, da je te besede izgovoril katoliški duhovnik.

Dr. Krek nadaljuje:

Gorje državi, kadar nima ustave, a še bolj gorje, če ustava napreduje, a organi niso sposobni zanje. Iz duše ruskega, rusinskega in poljskega naroda vstaja pomladni duh. Vsi črpamo iz tega vonja.

Ministrski predsednik pravi, da hoče Avstrijo. A pozna le nemštvo in mažarstvo in njih »belange«. Toda celi svet take Avstrije ne pozna.

Govoril je o stabilnih podlagah, to je najpreje dinastija; toda jaz mu vržem v obraz: »Zločin je trgati na zvestobi narodov do dinastije, zločin je, da se skriva za dinastijo.«

Prazen je bil njegov govor. Napovedal je nemški državni jezik, češki in gališki oktroi; kar je bil obljubil Wolfu, bo držal. Za to službo ne bo dobil kaj plačila. Nismo denarja, a plačali bomo še več.

Glede na Ogrsko beremo, da je z ozirom na nagodbo obljubil gotove koncesije Apponyiju, a mi ne izvemo ničesar o tem. Da je ogrska mlinarska industrija že monopolizirana in da je usoda vsega našega kmetijstva zaradi tega v nevarnosti, na to Clam-Martinic ne misli.

V zbornico prihaja Martinic kot načelnik vlade, ki samo provocira s svojim nemštvom. In gosposka zbornica, ki ima povečini težko nalogo, da zastopa samo sebe? To zastopanje ugonablja in uničuje Avstrijo, je uničevalo parlament.

Mi v Avstriji vidimo kmete, delavce, ki trpe, krvave, delajo in plačujejo. Oni pa drže svoje papirje in strižejo!

Gredo naj, kamor spadajo in naj zastopajo sebe. Demokracija bo pomedla z njimi.

Vendar. Na boljše kaže. Duh v zbornici je nov. Ne govori se več o zgodovinskem, ampak o narodnem in naravnem pravu. Lahko bi govorili, da soglašajo z načelom Wilsona. Iz vseh izjav veje izpoznanje k državi, k dinastiji! Kaj pa pravi Clam? Pravi, da bi bilo treba bolj držati z državo. Govori o meglenih državnih oblikah. Ni bolj meglenih državnih oblik, kakršne brodiijo Clamu po glavi. Gorje državi, ki lastne narode taj!

Svojo nesposobnost je izpovedal; nepoznanje nezakonitosti, ki se gode od strani vojaških oblasti. Imel bi bil izpovedati, da bo skrbel za to, da to izgine. Ako bi bil to izjavil, bi se bila reč olajšala. Trde besede bi bile izostale. (Odobrovanje.)

Nas Jugoslovani se ni spomnil. Ali ne potrebuje Avstrija močne trdnjave ob Adriji? Tej potrebi zadosti naša zahteva. Nam treba združenja produkcijskih moči: kmečkih in obrtnih. Kri bi jokalo, ako gledam blede ljudi, ki čakajo celi dan par kil grintovega masla. Stotisoče rodne zemlje

na Hrvaškem je zanemarjene, ki bi nam dala več kruha kot Bačka in Ogrska. A Hrvatska nima denarja. Še nje božjakovinsko posestvo je zanemarjeno. Mažar jo tlači v suženjstvo.

Ob morju nimajo kruha. Stotisoči so bežali v tujino. Če jim ustvarimo demokratični dom, bodo prišli nazaj. Emigrantsko vprašanje se ne bo rešilo, ako ne rešimo jugoslovanskega vprašanja. S tem bomo valuto: vrednost denarja, povišali. Dve misli ne umrta nikdar: da smo Slovenci, Hrvat in Srbi en narod in da spadamo v eno državo. (Odobrovanje.) Preje ne bo miru. Demokratiziranje javnega življenja začetno z gosposko zbornico bo Avstrijo prenovilo. Hinavstvo je, da so govorili, da parlament ne dela. Socialno zavarovanje smo dogovorili, zakonski načrt naredili. Vlada ga je zatrla. Enako kartelno postavo! Hinavstvo Vlada ga je vrgla. To trapasto nasprotje birokratizma do vsega zdravega in novega je parlament ubijalo. Zakaj je zadrževala vlada ustanovitev centralne zadružne blagajne? Zdaj bi bili lažje najemali posojila. Oziri na vse namišljene in obstoječe zastarele pravice. Danes je pa razlaščenje na dnevnem redu. Končam. A moram poudariti: Največja nesreča Avstrije v celi dobi nje ustave je bil Stürgkh. Druga nesreča je Clam-Martinic! Ako ima parlament kaj ljudske zavesti, kaj zdrave sile v sebi, poslal ga bo v pokoj! (Odobrovanje.)

Dr. Krekovemu govoru je sledilo dolgotrajno odobrovanje. Njegovi tovariši so mu čestitali.

* * *

Medtem, ko je avstrijska poslaniška zbornica z rešitvijo proračuna celemu svetu pokazala, da zna delati, so se pa gromadili hudourni oblaki nad glavo grofa Clam-Martinica. Proračun, tudi začasen, parlamentu, oziroma njim večine dovolijo le takim vladam, katerim zaupajo! Grof Clam-Martinic si pa ni znal pridobiti za se zbornice. Ujel ga je zviti vsenemški Wolf, da je obljubil uvesti v Avstriji nemški državni

ali pa občevalni jezik. A zaradi lepšega naj bi grofu na čast parlament vladí vse dovolil, češ, da gre za državne potrebščine. S kislim obrazom slede Wolfu tudi druge nemške stranke, dasi bi se pravzaprav rade znebile angela varuha Wolfa. Clam-Martinic, tako pišejo nemški listi, si ni znal pridobiti zbornice zase. Previsok je; Vedno je kazal nasproti poslaniški zbornici, da je on nekaj več kot modrokrvni grof kakor poslanci, ki končno zastopajo le bore mi demokracijo: ljudstvo, narode. Zaobljubil se je Wolfu in ni hotel niti Poljakom dovoliti tistih malenkosti, ki so jih od njega zahtevali. Vedel je, da Poljaki ne marajo zanj. Zato je vprašal, kako bodo glasovali pri proračunu. In Poljsko kolo je v soboto sklenilo, da bo glasovalo proti začasnemu proračunu. Brez Poljakov pa vlada ne bo dobila večine. In proračun niti v proračunskem odseku, kaj še v zbornici ni!

Danes, ko to poročilo zaključujemo, še ne moremo znati, kako bo izpadla ta reč! Ali se bo grof Clam še obdržal, ali bo pa moral iti. Wolf mu bo seveda svetoval, naj pošlje poslance domov in naj vlada z zloglasnim § 14. A če ga bo poslušal, je pa druga stvar. Mogoče bo odstopil. Mogoče se bo vlada še zadnji trenutek pobotala s Poljaki.

Vsekakor: Boj za demokratiziranje našega javnega življenja lepo napreduje. Ponosni smo na naša vzorna poslanca dr. Korošca in dr. Kreka, ki znata tako pametno nastopati s tistim zatajevanjem, da ne eden ne drugi ne sili svojega imena in svoje osebe v ospredje, dasi cel svet dobro zna, da tvori danes Jugoslovanski klub osredotočilno točko ne le slovanskega bloka, marveč tudi demokratičnega krila avstrijske ljudske zbornice.

In kadar bo demokratična ideja zmaga med ministri Slovanom pravične in demokratične vlade, imen dr. Korošca in dr. Kreka ne bomo brali, ker njima ni za čast in ime: marveč bosta kakor dozdej vedno nesebično delovala za večno res-

H. Conscience:

Revni plemenitaš.

Ali res spi? Njena duša gotovo čuje in je srečna; očarajoči smeh še vedno oživila njen obraz; če tudi se umakne včasih mirnejšemu izrazu; se le zopet pojavi in širi iznova izraz sreče in življenske radosti.

Popolnoma je pozabila na svet in sanjala o zapeljivih rečeh. Šum in konjsko rezgetanje se sliši. Dekle se še ne prebudi.

Stara kočija se je bila vrnila iz mesta in se ustavila pred najemnikovo hišo.

Najemnik in njegova žena sta prihiteli, da pozdravita gospoda in pomagata izpreči konja.

Gospod pl. Wierbeke je stopil iz kočije in je prijazno govoril z ljudmi, a glas mu je bil tako žalosten, da sta ga najemnik in njegova žena začudeno gledala.

Mirne resnobe ni sicer nikdar opustil, tudi ne, če je bil najbolj ljubezniv; a zelo

pobit je bil, utrujen; njegove sicer živahne oči so utrujene.

Konja so odpeljali v hlev. Mladi kočijaž, ki je bil že slekel livrejo, je vzel iz kočije nekaj košar in jih je položil na mizo v najemniški hiši. Gospod pl. Vlierbeke pravi najemniku:

»Baas Jans,« mu je rekel, »potrebujem vaše pomoči. Jutri pridejo na Grinzelovo prijatelji. Gospod Denecker in njegov nečak bosta kosila pri nas.«

Z odprtimi očmi je strmel najemnik v svojega gospoda. Svojim ušesom ni zaupal. Čez nekaj časa pravi:

»Ali tisti debeli, bogati gospod, ki sedi ob nedeljah v cerkvi med veliko mašo poleg vas v klopi?«

»Da, Baas Jaus. Ali je to kaj posebnega?«

»In veseli, mladi gospod Gustav, ki je včeraj po sv. maši govoril pred cerkvijo z našo gospico?«

»Da.«

»O, gospod, to so zelo bogati ljudje! Kupili so vsa posestva pri Agelovem bazarju. Na svojem posestvu ima gotovo deset konj v hlevu, ne glede na tiste, ki jih imata v mestu. Kočija je vsa obita s srebrom.«

»To vem; ravno zato ju bom sprejel tako, kakor se morajo taki ljudje sprejeti. Bodite jutri s svojo ženo in s sinom pripravljeni, da vas bom zgodaj poklical. Kajne, da se ne boste plašili malega truda in da mi boste pomagali?«

»Seveda bomo pomagali, milostljivi gospod! Ena vaša beseda mi zadošča. Vesel sem, če vam morem kaj pomagati.«

»Hvala na vaši ljubeznivosti. Toraj jutri zjutraj!«

Gospod pl. Vlierbeke je šel v najemnikovo hišo. Fantu je nekaj naročil glede na košare; nato je odšel skozi grmovje proti Grinzelovu.

Kakor hitro je izginil najemniku izpred oči, se mu je obraz zjasnil; smehljal se je in gledal, kakor da nekaj išče. Ko je prišel na ovinek, mu je padlo oko na spečo deklico.

Kako lepo je speče dete, ko je zahajajoče solnce pordečilo vso njeno okolico. Gosti, črni kodri leže v mikavnem neredu na njenih licih. Katalpini cvetki ji pokrivajo lice in njeno počivališče. Njene ustnice se premikajo in šepetajo nerazumljive besede, kakor da hoče njena duša izražati silna čustva.

nične vzore slovenske katoliške demokracije.

Urednikovo izpolnilo.

Clam Martinic je v ponedeljek odstopil. Kako se bo razvila kriza, bomo poročali v prihodnji številki.

Občine v Avstriji in na Slovenskem.

Po štetju leta 1900, je bilo v Avstriji 26.321 občin in samostojnih graščinskih ozemelj z manj kot 2000 stanovalci, 1742 občin z 2000 do 5000 stanovalci, 260 občin s 5000 do 10.000 in 149 z več kot 10.000 ljudmi. Med občinami s pod 2000 prebivalci jih je skoro dve tretjini takih, ki so imele manj kot 1000, med njimi celo manj kot 200 ljudi.

Kar se tiče slovenskih dežel, je velikost občin po številu prebivalstva razvidna iz naslednje razpredelnice (štetje 1900):

Dežele	Vseh občin	Občine s prebivalci			
		pod 2000	2000 do 5000	5000 do 10.000	nad 10.000
Kranjsko	359	278 (ali 77%)	74	6	1
Koroško	252	206 (ali 80%)	44	1	1
Štajersko	1557	1469 (94%)	76	7	5
Goriško	141	113 (80%)	24	3	1
Trst	1	—	—	—	1
Istra	54	—	31	15	8

Med navedenimi 278 občinami na Kranjskem s pod 2000 prebivalci jih je več kot dve tretjini, ki jih nimajo niti 1000, da celo precejšen del — okoli 90 občin — ne dosega niti števila 500 prebivalcev. Imamo še danes na Kranjskem celo nekaj občin z manj kot 200 prebivalci, tako n. pr. v postojnskem okraju.

Glasnik.

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

ZA UREDITNO DELAVSKIH RAZMER.

Vojska se bje že skoraj tri leta. Gospodarske posledice delavstvo strašno čuti; nepopisno težko živi. Ni pričakovati olajšanja v doglednem času. Vedno hujše je, kar posebno gospodinje čutijo. Vse, kar se zasluži, se zaje; a ne zadostuje, ljudje stradajo. Ampak kupovati se morajo tudi čevlji, kurivo; a to je vse tako strašno drago, da je človeka že naprej strah in groza. Kje boš za vse te reči dobil denar?

Res, da so se že dovolile tobačnemu delavstvu draginjske doklade. Hvaležni smo zanje, a trajno gospodarskega položaja ne morejo izboljšati. Zato se morajo trajno in temeljito urediti plače. Tako kakor se je živelo pred vojsko, po vojski gotovo ne bo. Cene ne bodo padle na tisto nižino, v kateri so bile leta 1914. Življenje bo tudi

po vojski drago, dražje kakor prej. S tem se mora računati, a adpomoč je mogoča le z višjo plačo.

Naša zveza je vložila na finančno ministrstvo vlogo, v kateri je stavila najnujnejše točke. Ne obsegajo vsega, kar delavstvo želi, le to, kar je najnujnejše. Zvezni načelnik tov. Ullreich je vlogo z državnim poslancem Wollekom vložil v finančnem ministrstvu. Ker finančni minister ni bil navzoč, je sprejel vlogo sekčni načelnik dr. Joas. Po ustnem razgovoru o posameznih točkah je sekčni načelnik Joas obljubil, da bo proučil vlogo in da se bo, kar bo le mogoče, ukrenilo.

Zahteve so:

I. Draginjske doklade.

1.) Dovolj naj se enokratna pomoč vsem delavskim osebam c. kr. tobačne režije v temeljni višini 50 kron; doklad 10 K za vsakega otroka, kateremu gre zdaj draginjska doklada.

2.) Draginjske doklade naj se dovolijo tudi še čez leto 1917 in naj se primerno zvišajo tako v temeljnem znesku, kakor tudi v zvišanju, da se bo vsakemu otroku doklada zvišala.

II. Mezdna vprašanja.

1.) Temeljito naj se uredi plače in napredovanja. Plače naj se tako povišajo, kakor to odgovarja trajni podražitvi življenja. Uredba naj se izvede po sledečih načelih:

a) Sedanjih 18 plačilnih razredov naj se strne na 12.

b) Temeljne plače v posameznih krajnih skupinah naj se tako zvišajo, da bo vsaka tvornica v krajnih skupinah 3 do 12 napredovala za eno stopinjo. Za Dunaj naj se s primerno povišbo temeljnih plač doseže potrebna vzravnava. Poleg tega naj se zvišajo temeljne plače.

c) Izpremene naj se določila o službenih starostnih dokladah v tem zmislu, da bodo znašale od 6. do 20. službenega leta še enkrat toliko, kolikor znašajo sedaj, od 21. do 35. službenega leta se bodo pa vsake dve leti zvišavale v polovični sedanjí odmeri.

d) Poleg te sklošne uredbe naj se zvišajo zadostno temeljne plače moškim pomožnim delavcem. (Splošna manipulacija.) Zdaj znaša njih tedenska temeljna plača 11 K 50 vin. v najnižji, in 21 K 60 vin. v najvišji krajni stopnji (Dunaj).

e) Plačilna razpredelnica profesionalcev naj se pregleda. Začetne plače in poviški naj se izenačijo s plačami posameznih poklicnih skupin.

f) Da se bo pospeševala z vseh strani kot nujno priznana potreba pospešitve stanovanjske politike, naj se dovolijo delavnim osebam z večjim številom otrok posebne rodbinske doklade.

III. Socialna skrb.

Da se učinki vojske v delavskih krogih, ki se posebno čutijo radi slabe hrane, vsaj nekoliko z uspehom odpravijo, je potrebno:

1.) Razširi naj se plačani dopust, ki znaša zdaj po desetih službenih letih tri dni in po 20 dslužbenih letih šest dni.

2.) Izpopolnijo naj se sedanje kuhinje za juho in kavo v tobačnih tvornicah v delujoče tvorniške kuhinje, ki naj se zadostno podpirajo.

3.) Prirejajo naj se delavcem stanovanja.

IV. Provizijska določila.

Izboljšajo naj se določila glede na provizije po sledečih načelih:

1.) Dozdaj obstoja plačilna razpredelnica, ki obsega šest razredov in ki tvori temelj pokojnini, ki znaša po 35 službenih letih 80 odstotkov temeljne plače. Dejansko se približuje provizija le v najnižjih stopnjah 80 odstotkom; večinoma pa zelo zaostaja in pada n. pr. na Dunaju na približno 34 odstotkov plače. Da se to neupravičeno in nenameravano zapostavljanje posebno tistega delavstva, ki odsluži elo službeno dobo, prepreči, naj se zaračuna pri proviziji le res zaslužena plača in sicer tako, da se dovoli po petih letih službenih 20 odstotkov plače kot provizija. Vsako službeno leto se povišaj provizija za 2 odstotka, tako da bo dosegla po 35. službenem letu 80 odstotkov dejanske plače.

2.) Tej izpremembi odgovarjajo tudi preskrbnine vdov in sirot, kakor tudi ostala določila statuta o preskrbninah delavstva tobačne režije in njih svojcev.

3.) Zvišanja provizij naj bodo deležni tudi tisti, ki že uživajo provizijo.

V. Drugi ukrepi povodom vojske.

Vsled vojnih dogodkov so izselili iz tobačnih tvornic severnega in južnega vojnege ozemlja v njih zaposleno osebje. Jasno je, da so poleg težkih osebnih žrtev prizadeti imeli tudi veliko gmotno škodo. Samoobsebi umevno bi bila celota dolžna, da jih odškoduje. Glede na njih delovne razmere in podpore naj se

1.) tistim, ki so bili povodom prisilnega izseljevanja aktivni delavci, a zdaj nimajo nikjer dela in tudi ne preskrbe v strnjeni preskrbi izgnancev, naj dobe podporo v izmeri državnega preskrbovalnega zneska, ker sedanja podpora, ki znaša na teden največ 5 kron, ne zadošča.

2.) dobi, odkar se je tvornica zaprla do zopetnega sprejema na delo, naj se popolnoma zaračuna v službeno dobo.

3.) Glede na pomanjkanje materiala so se izvedle številne premestitve in se je omejil tvorniški obrat. Določi naj se, da se delavstvu zato ne sme kratiti njih plače in njih napredovanje v službi.

O oblasti.

(Konec.)

d) Tiranska vlada ne zatira le telesnega blagostanja, marveč tudi dušno. Hudobneže ima raje nego dobre. Kreposti podložnikov se boji; izkuša jih pogaziti v kali v njihovih dušah. Strah jih je namreč, da bi se njeni podložniki požrtvovalno in velikodušno ne zganili, ne izpregledali, da se njihova vlada ne da več prenašati, in se med seboj ne združili, da si ustanove mir. — Če si podložniki drug drugemu ne zaupajo, ne bodo imeli nobene moči proti nasilniku. — Odtod prihaja, da ne vzbujajo taki vladarji svojih podložnikov h kreposti, kakor bi morali, marveč da zavidajo tiste, ki izvršujejo kreposti in jih zatirajo, kar le morejo. Ob taki vladi ni nobene varnosti, vse je

negotovo, ker se ločuje od načel pravičnosti; nič ne more ostati stalnega. Ljudstvo propada gmotno in duševno. V vednem strahu živi. »Zelo naravno pa je, da imajo ljudje, ki so vzgojeni v strahu, hlapčevsko dušo in so strahopetni, če se je treba česa lotiti, kar zahteva moštva in poguma.« To nam kaže zgodovina povsod, kjer je vladalo tiranstvo. Nič ni bolj žalostnega kakor hlapčevska topost, kateri se vda dolga tlačeno ljudstvo.

Ali moremo dobiti lepše opisovanje vseh tajnih sil, ki razdirajo ljudsko svobodo in z njo njegovo moč, kakor o teh zlata vrednih resnicah? Premišljajmo jih glede na naše razmere; kakor v ogledalu vidimo v njih raztolmačene žalostne boje delavskih stanov in pogaženih srenjskih in narodnih organizmov. Zmislj na svobodo veje kot čarobni zefir po njih in sicer tako, da v našem liberalnem času strmimo nad čistim svobodoljubjem, v katerem temelji. V tihi celici svojega samostana je sveti menih, ki si je sam naložil jarem popolne pokorščine, razlagal svetu, da brez svobode ni urejenega državnega življenja, da pa svobode ni brez kreposti.

Sv. Tomaž pa govori še jasneje. Rimskega zgodovinarja besede navaja: »Neverjetno je kako brž je rimska država narastla, ko je dosegla svobodo.« Potem pa pravi: »Rado se zgodi, da ljudje, ki žive pod kraljevo vlado, malo delujejo za splošni blagor v svojem prepričanju, da se vse, kar store za skupno korist, ne pridevije njim, marveč tistemu, kateremu je izročena skrb za to korist. Ko se pa vidi, da splošna korist ni odvisna od enega samega človeka, se vsak trudi, da jo povspešuje, ne kakor bi bilo to komu drugemu, marveč kakor bi bilo njemu samemu v korist.« To kaže zgodovina. Zato po pravici sklepa sv. Tomaž iz vseh svojih izvajanj o tiranski vladi: »Vsled tega se ogibljejo ljudje tiranov kakor divjih zveri; ravno tako je, če te prepuste brez varstva divji zveri, kakor če si podložen tiranu.«

Često se sliši v naših dneh beseda, da hiračo monarhije. Sv. Tomaž nam v navedenih besedah pojasnjuje, zakaj. Monarhija je najpopolnejša vladna oblika; zato pa zahteva tudi najpopolnejše javne npravnosti. Npravnopropala ljudstva z npravnobolnimi vladami niso za monarhije. Morda se morejo iznova dvigniti res edino po demokratiških republikah. Monarhija zahteva res krepke vlade; zahteva pa tudi svobode. Sveto mora biti osebno pravo, sveta vest, sveto združevalno pravo. Le na temelju neskajene javne npravnosti in krepkih, samostalnih manjših družabnih organizmov, se more dvigniti in ohraniti sila in zdrava monarhija. Druga temelja ni zanjo; najmanj jo pa more rešiti kaka nedoslednost polna, po tiranstvu težeča ustava.

(Iz dr. Krekovega »Socializma«.)

Okno v svet.

Uvoz in izvoz pšenice. Pšenica je glavno krušno žito celega sveta, v primeri žnjo se rž niti ne more primerjati. V velikih množinah ga uživajo le v Rusiji, Nemčiji in v Avstriji. Rž izvažata le Rusija in Nemčija. Tudi število izvoznih dežel za pšenico se je tekom časa znižavalo. Pšenico izvažajo le še osem držav, ki so v zadnjem letu miru pridelale in izvozile sledeče množine pšenice, številke pomenjajo milijone q.

Letina Preostalo izvozu

Rusija	265,0	+ 44,7
Združene države	207,8	+ 29,1
Angleška Indija	98,7	+ 13,5
Kanada	63,0	+ 25,8
Argentinijska	54,0	+ 22,5
Avstralija	26,4	+ 14,5
Rumunija	22,9	+ 14,6
Bulgarija	16,5	+ 2,9

Med navedenimi državami nekatere veliko izvažajo, dasi primeroma malo pridelajo. Prebivalstvo je namreč redko n. pr. v Kanadi, Argentini in v Avstraliji, da slabo živi, kakor n. pr. v Rusiji ali da se preživi kakor n. pr. v Rumuniji, s koruzo.

Vse druge dežele uvažajo pšenico in sicer:

Letina Uvoz.

Francija	86,9	— 11,9
Avstrija	59,8	— 2,9
Italija	58,3	— 14,5
Nemčija	39,7	— 18,6
Španska	30,6	— 1,7
Anglija	15,4	— 58,8
Belgija	4,0	— 13,5
Švedska	2,5	— 1,9
Danska	1,8	— 1,7
Nizozemska	1,1	— 6,0
Norveška	0,1	— 1,0

Preskrba z mesom v Ameriki. V prejšnjih letih je Amerika zelo močno izvažala živila. Tekom let je pa izvoz Amerike zelo padel, kar velja še posebno za meso in za živino.

Leta	Izvozili so govedi	Uvozili govedi	Izvozili goveje meso v mil. f.
1905	567.806	25.541	359,2
1907	423.051	31.567	361,1
1909	207.542	136.135	182,6
1911	150.100	180.482	93,6
1913	24.714	420.261	39,9

Te številke jasno kažejo da je odpovedala živinoreja v primeri s potrebo mesa. Podobno se je razvijal tudi izvoz prašičev in svinjine. Številke so:

Leto	Izvoz prašičev	Izvoz svinjine v mil. funteh
1905	44.496	109,6
1907	24.262	640,4
1909	18.655	524,3
1911	8.551	365,4
1913	15.332	420,7

A. & E. SKABERNÉ, Mestni trg šte. 10

Velika zaloga manufakturnega blaga, različno sukno za moške obleke, volneno blago, kakor ševijoti, popelin, delen, itd. za ženske obleke. — Perilno blago, cefirji, kambriki, batisti v bogati izbiri. Različno platno in šifoni v vseh kakovostih in širinah; potrebšine za krojače in šivilje. Flanelaste in šivane odeje, različne preproge za postelje, kakor tudi cele garniture. — Novosti v volnenih in svilenih robcih in šalih. Namizni prti, servijeti in brisalke iz platna in damasta. Priznana nizke cene!

Vedno bolj se kaže, da Amerika kot važna izvozna država živil izgublja svojo važnost in da jih mora že uvažati.

Deseta soška bitka v filmu! Naše vojno vodstvo je poslalo k deseti soški bitki 14 operaterjev, ki so posneli vse glavne dogodke desete soške bitke. To je doslej največji vojni film, priča junaštva naših čet pri obrambi domovine. Pred nami se bodo tudi v Ljubljani razvijali ti pretresljivi dogodki, in sicer v »Kino Central« v deželni gledališču samo pet dni od petka 29. t. m. dalje. Naj bi teh predstav nihče ne zamudil!

Izdajatelj in odgovorni urednik **Mihael Moškerc.**
Tisk Katoliške Tiskarne.

Najboljša in najcenejša zabava
v Ljubljani je v

Kino Central

v deželni gledališču.

Obiskujte vedno »Kino Central«, kjer se za mal denar dobi bogato razvedrilo!

Gospodarska zveza v Ljubljani

ima v zalogi

jedilno olje, čaj, kakor tudi vse drugo specerijsko blago.

Oddaja na debelo!

Za Ljubljano in okolico je otvorila

mesnico

v semenišču v Solskem drevoredu

kakor tudi

specerijsko trgovino

na Dunajski cesti šte. 30.

Kdor pristopi kot član h „Gospodarski zvezi“, dobi izkaznico, s katero ima pravico do nakupa v mesnici in trgovini.

Pristopajte k Jugoslovan.
Strokovni Zvezi!